

**INTEGRATION YONDASHUV HAMDA KASB-HUNARNING MOHIYATI VA
NAZARIY JIHATDAN TAHLILI**

Abdiraximova Shaxnoza Qurbanovna

*Osiyo xalqaro universiteti Pedagogika mutaxassisligi
magistranti*

Annotatsiya. *Maqolada ta'limga integratsion yondashuv mazmuni, kasb-hunarga tayyorlashni integratsiyalash hamda nazariy va amaliy kasbiy ta'limni uyg'unlashtirish, bo'lajak mutaxassislarning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirish masalalari talqin qilingan.*

Kalit so'zlar: *o'quvchi, ta'lim, jarayon, mazmun, kasb-hunar, hamkorlik, integratsiya, yondashuv, natija.*

**ИНТЕГРАТИВНЫЙ ПОДХОД И АНАЛИЗ СУЩНОСТИ
ПРОФЕССИИ И ТЕОРЕТИЧЕСКОГО АСПЕКТА**

*Абдирахимова Шахноза Курбановна
международный университет "Азия"
Магистрант по педагогике*

Аннотация. *В статье рассматривается содержание интегративного подхода к образованию, интеграция профессиональной подготовки и сочетание теоретического и практического профессионального обучения, а также формирование профессиональных компетенций будущих специалистов.*

Ключевые слова: *студент, образование, процесс, содержание, профессия, сотрудничество, интеграция, подход, результат.*

**AN INTEGRATIVE APPROACH AND ANALYSIS OF THE
PROFESSION'S ESSENCE AND THEORETICAL ASPECTS**

*Shakhnoza Kurbanovna Abdirakhimova
International University "Asia"
Master's Student in Pedagogy*

Annotation. *The article interprets the content of an integrative approach to education, the integration of vocational training and the combination of*

theoretical and practical vocational education, and the formation of professional competencies of future specialists.

Key words: *student, education, process, content, profession, collaboration, integration, approach, outcome.*

Ta'lim tizimida o'quvchilarga ta'lim va tarbiya berishning murakkab vazifalarini hal etish o'qituvchilarning bilimi, malakasi, kasbiy mahorati, iqtidori, iste'dodi va madaniyatiga hamda dars jarayonida yangi pedagogik va axborot texnologiyalaridan foydalana olish faolligiga bog'liqdir. Shuning uchun ham bugungi kunda zamonaviy ta'lim texnologiyalari tizimi yaratilib, uning asosiy vazifasi ta'lim tizimidagi ta'lim mazmuni uzluksizligi va uzviyligini ta'minlash, fanlarni o'qitish uslubiyatini takomillashtirish, o'quv jarayoniga pedagogik va axborot texnologiyalarini joriy etishdan iborat bo'ladi. Bugungi kunda har bir mutaxassis o'z sohasini mukammal bilish bilan bir qatorda kompyuter va axborot texnologiyalarini etarlicha o'zlashtirgan bo'lishi kerak. Chunki hozirgi kunda ta'lim tizimini axborot texnologiyalarisiz tasavvur qilib bo'lmaydi. Bugungi kunda barcha ta'lim muassasalarida ta'lim olayotgan barcha o'quvchilar kompyuter va axborot texnologiyalarini mukammal o'rgangan, o'zlashtirgan va amaliyotga tatbiq eta oladigan bo'lishi dolzarb masalalardan biriga aylanmoqda. Ayniqsa, dars jarayonida fanlarni bir-biri bilan bog'lab o'tish, o'tilgan mavzuni osonroq tushunishga va ularni o'zlashtirishga olib keladi.

Asosiy qism. Innovatsion ta'lim tizimining eng muhim jihatlaridan biri uning bosqichlari o'rtasidagi hamda fanlararo integratsiyasini ta'minlashdan iboratdir. Shuning uchun ham ta'limning turli bosqichlarida integratsiya, uzviylik va uzluksizlikni ta'minlash metodikasini ishlab chiqish masalasi har doim ta'lim tizimining dolzarb muammolaridan hisoblangan. Integratsiya –juda keng ma'nodagi tushuncha. Integratsiya nima? “Integratsiya” –lotincha “integration” so'zidan olingan bo'lib, “integr” to'liq yaxlit, bir butun degan ma'nolar anglatadi. Integratsiya –o'zaro bog'langan holda rivojlantirish, bir butun qilib birlashtirmoq, yaxlit holga keltirmoq deganidir. Integratsiya turli xil qism va elementlarni bir

butunlikka birlashtirish jarayonidi. Integratsiya jarayonlari tashkillashtirilgan tizimlarda bo'lishi mumkin –bu holda ular tizim butunlik darajasini va tashkillashtirilgan darajasini ko'taradi. Integratsiya jarayonlari oldin bog'lanmagan elementlarni biriktirish asosini hamda shakllangan tizimlarda ham yuz berib, natijada tizimni bir butunligi va tashkillanish darajasi oshishiga, element va tarkibiy qismlar o'rtasida aloqadorlik murakkablashuviga olib keladi. Bir butunlikka birikkan tarkibiy qismlar turli xil darajada avtonomlikka ega bo'ladi.

Integratsiya –obyektiv hayotiy jarayon. Globallashtayotgan hozirgi hayotning integratsiyalashuv jarayonida mustaqillikni saqlab qolish dolzarb vazifaga aylanmoqda. Bu esa xalqaro hamkorlikda quyidagi prinsiplarga qat'iy amal qilishni taqozo etmoqda: integratsiyalashgan birlashmalarga faqat tomonlarning tengligi asosida qo'shilish lozim (hatto siyosiy-iqtisodiy potensial turli-tuman bo'lgan taqdirda ham); milliy manfaatlar deklaratsiyasiga asoslanish, ularning mintaqaviy va boshqa manfaatlar oldida ustuvorligi; ishtirok etishning ixtiyoriyligi va u yoki bu ittifoqni tanqid qilish imkoniyati mavjudligi.

Ilmiy bilimning informativligi muammosiga nisbatan qiziqish fanning hozirgi davrdagi rivojlanish qonuniyatlari, avvalo uning samaradorligini oshirishga ko'maklashuvchi bilishdagi integratsiya jarayonlari bilan belgilanadi. Fan integratsiyalashuvining muhim unsurlaridan biri bo'lgan ilmiy axborot integratsiyasi ilmiy axborotning bir-biriga, fanning bir tarmog'idan boshqa tarmog'iga o'tishida namoyon bo'ladi. Hozirgi zamon fanining mantiqiy-gnoseologik asoslaridan biri sanalgan integratsiya ilmiy bilimning informativlik darajasi va asosiy informatsion imkoniyatlarini o'zgartiradi. Bu bilimning bir darajasidan boshqa darajasiga, narsalar va hodisalar mazmunini yanada teranroq aks ettiruvchi bilimga o'tishi bilan bog'liq. Integrativ jarayonlar nazariy tizimlarning teranlik darajasini oshirib, nazariya va empirik ma'lumotlarning qo'llanish doirasini kengaytiradi. Nazariya mazmunining yanada teranlashuvi informativlik darajasining oshishiga sabab bo'ladi, tushunchalar haqidagi

axborotning integrativ jarayonlarga ta'sir ko'rsatish imkoniyatini ro'yobga chiqarishga ko'maklashadi.

Mamlakatimizda uzluksiz ta'lim tizimida olib borilayotgan keng qamrovli islohotlarning asosiy maqsadlaridan biri yoshlarni chuqur bilim olishlari, iste'dodlarini ro'yobga chiqarishda har tomonlama qo'llab-quvvatlash, shu bilan birgalikda ularning mustaqil hayotga tayyorlash ko'nikmalarini ham shakllantirib borish ta'lim tizimining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Kasb tanlashga yo'naltirish davlatning chora-tadbirlari tizimidan iborat bo'lib shaxs tomonidan tanlanadi va - maktabda kasbiy ma'lumotlar berish; quyidagi shakllarda amalga oshiriladi:

- ✓ kasb- hunar maorifi bilan shug'ullanish;
- ✓ radio, televidenie, kino, matbuotda tashviqot qilish;
- ✓ kasb yuzasidan maslahatlar;
- ✓ kasbga saralash (qobiliyatiga binoan);
- ✓ kasbga moslashish (adaptatsiyalash).

Kasbning mazmunini va mohiyatini tushunmaslik o'quvchilarda tanlagan kasbga munosabatining salbiylashishiga olib keladi. Bunday holatning oldini olish uchun quyidagi tadbirlarni amalga oshirish maqsadga muvofiqdir:

- O'quv materiallarini, umuman ta'limni hayot bilan bog'lash.
- Ma'lumotlarni o'zlashtirishda shaxsiy faollikni shakllantirish.
- O'tgan bosqichdagi faoliyatdan qoniqish va kelgusi faoliyat uchun ijobiy zamin hozirlash.
- Istiqbol rejani muvofiqlashtirish va yosh bosqichining yuqorilashuviga qarab buni takomillashtirib borish.
- O'quv-uslubiy qiyinchilik bilan shaxsiy nomurosasizlik belgilari o'rtasidagi uzviylikni yo'qotish.
- Kasbiy faoliyat hayotning muhim qismi bo'lib, ishdagi muvaffaqiyatlar o'ziga ishonishga yordam berishligini inobatga olish.

Xulosa. Hozirgi vaqtda integratsiya –raqobatbardosh kadrlar ichki va tashqi bozorida ishlab chiqaruvchilar o‘rtasidagi raqobat kurashining muhim vositalaridan hisoblanadi va bunday kadrlarni tayyorlash maxsus ilmiy tadqiqotlar o‘tkazishni, ularni ta’lim jarayonida amalda qo‘llashni talab etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Boboev X. “Avesto” –Sharq xalqlarining bebaho yodgorligi “Avesta” – Bessennoe bogatstvo narodov Vostoka // Toshkent moliya instituti. –Toshkent, 2004. –56 b.
2. Djuraev R.X. va boshqalar. Pedagogikatalamlar lug‘ati. Toshkent, 2008. 135-b.
3. Maklakov A.G. Общaya psixologiya // Seriya «Uchebnik novogo veka». –SPb.: Piter, 2001. –592 s. ISBN 5-272-00062-5.
4. Mustaqillik. Izohli ilmiy-ommabop lug‘at // –Toshkent: “Sharq”, 2000. –269 b.
5. Мачулис В.В. Роль новых информационных технологий в обеспечении преемственности естественнонаучного образования в средней и высшей школе // дисс.рсл.ру. –М.:ПГБ, 2003. –152 с.
6. Mamutov U.B. Kasbiy pedagogik ta’lim tizimi uzviyligi va uzluksizligini ta’minlash masalalari // Respublika ilmiy-amaliy konferensiya materiallari. –Toshkent, 2006. –155-157 b.
7. Mirzaxmedov M.A., Narmanov A.J. Uzluksiz ta’lim tizimida yangi pedagogik texnologiyalardan foydalanish // Uzluksiz ta’lim ilmiy -uslubiy jurnal. –Toshkent, 2004. –No 5. –46-55 b.
8. Nazarov Q.N., To‘ychiev B., Xaydarov X., O‘tamurodov A., To‘xtarov I., To‘raev Sh. Ijtimoiy falsafa // O‘quv qo‘llanma. –Toshkent, 2008. –235 b.
9. Спенсер Г. Политические сочинения: в 5 томах. 3-е изд. // –Челябинск: Социум, 2020. –Т.3. История политических институтов. –426 с.
10. Сазонова З.С. Интеграция образования, науки и производства как методологическое основание подготовки современного инженера // Автореферат док. канд. наук. –Казань, 2008. –С 18.

- 11.Спенсер Г. Политические сочинения: в 5 томах. 3-е изд.//—Челябинск: Социум, 2020. —Т.3. История политических институтов. —426 с.
- 12.Smend, Rudolf.In:Kürschners Deutscher Gelehrtenkalender//Biobibliographisches Verzeichnis deutschsprachiger Wissenschaftler der Gegenwart.Ausgabe. —Gruyter, Berlin, 2016. —Z.28.
- 13.Xasanboev J.J., To‘raqulov X.A., Xaydarov M.E., Xasanbaeva O.U. Pedagogika fanidan izohli lug‘at. O‘zbekiston Respublikasi FA «Fan» nashriyoti, 2006 y. 238-b.